

Аналітична записка
з питань порівняльного законодавства
щодо збору біометричних даних осіб та відображення їх у паспортних
документах в Європейському Союзі та державах-членах ЄС*

Анотація. В аналітичній записці проаналізовано законодавство Європейського Союзу та окремих держав-членів ЄС з питань обробки біометричних даних у процедурах оформлення внутрішніх документів, які посвідчують особу. З'ясовано, що правове регулювання суспільних відносин у відповідній сфері розвивається шляхом визначення видів біометричних даних, які використовуються у паспортних документах, загальних процедур їх збирання та гарантій захисту прав суб'єктів біометричних даних в положеннях загальних актів Європейського Союзу, зокрема, Регламенту 2252/52-2004 та Загального Регламенту про захист даних. Водночас, визначення органів, уповноважених на оформлення і видачу біометричних документів, спеціальних процедур обробки біометричних даних для цілей виготовлення відповідних документів є прерогативою внутрішнього законодавства держав-членів ЄС за умови виконання загальних гарантій прав людини у відповідній сфері правового регулювання.

Встановлено, що за загальним правилом до біометричних документів вносяться відцифроване зображення обличчя особи, відбитки двох пальців та зразок особистого підпису. Як показав аналіз законодавства Європейського Союзу, використання біометричних даних у документах, які посвідчують особу, зумовлений потребами однозначної ідентифікації особи у відносинах із суб'єктами владних повноважень, удосконаленням процедур контролю при перетині кордонів із країнами, які не входять до Європейського Союзу, а також необхідністю удосконалення функціонування Шенгенської візової інформаційно-телекомунікаційної системи ЄС.

Також, виявлено, що окремі держави-члени ЄС допускають відмову від внесення біометричних даних до документів, що посвідчують особу, у зв'язку з релігійними переконаннями, але за умови використання або присвоєння іншого цифрового ідентифікатора.

За результатами аналізу практики Європейського Суду з прав людини доведено, що для визначення правомірності обробки біометричних даних для цілей оформлення внутрішніх документів, які посвідчують особу, Суд використовує такі критерії, як: легітимність мети, законність використання та пропорційність наборів біометричних даних цілям їх обробки, наявність у державних органів достатньої компетенції на вчинення дій із відповідними категоріями персональних даних.

Вступ. Активний розвиток технологій біометричної ідентифікації фізичних осіб та верифікації документів, які посвідчують особу, обумовило істотне розширення сфери обробки біометричних даних на території Європейського Союзу (далі – ЄС).

Однією із сфер суспільної діяльності, де біометричні дані активно застосовуються протягом останнього десятиліття є оформлення і видача біометричних документів, які посвідчують особу, біометричний міграційний контроль, а також біометрична ідентифікація осіб, які підозрюються у вчиненні злочинів чи адміністративних правопорушень¹.

Первинним актом ЄС, у якому сформульовано універсальне визначення поняття «біометричні дані», вказані їх види, мета, підстави й умови обробки є Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2016/679 від 27 квітня 2016 року про захист фізичних осіб у зв'язку з опрацюванням персональних даних і про вільний рух таких даних, та про скасування Директиви 95/46/ЄС (Загальний регламент про захист даних)².

Необхідно зазначити, що розробка і ухвалення вказаного акту Європейського парламенту здійснювалося паралельно з оновленням Радою Європи Конвенції № 108 «Про захист фізичних осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних», (далі – Конвенція 108 або Конвенція 108+)³. Відтак, Європейським парламентом та Радою Європи фактично уніфіковано загальні підходи щодо розуміння сутності, видів та процедур обробки біометричних даних, закріплено гарантії щодо прав суб'єктів біометричних даних.

Згідно з вказаним актом ЄС: «Біометричні дані означають персональні дані, отримані в результаті спеціального технічного опрацювання, що стосується фізичних, фізіологічних чи поведінкових ознак фізичної особи, таких як, зображення обличчя чи дактилоскопічні дані, що дозволяють однозначно ідентифікувати або підтверджують однозначну ідентифікацію фізичної особи»⁴.

Вказані властивості біометричних даних, а також їх здатність до автоматизованої обробки, високий ступінь стабільності зумовили віднесення законодавством ЄС та держав-членів ЄС відповідної категорії персональних даних до інформації про фізичну особу, обробка якої становить особливий ризик для прав і свобод фізичних осіб, яких вона стосується. Це означає, що для органів і посадових осіб, уповноважених вчиняти дії щодо оформлення біометричних документів громадян держав-членів ЄС встановлюються додаткові обов'язки зі збереження конфіденційності відібраних зразків біометричних даних.

¹ Заярний О. До питання щодо забезпечення правомірної обробки біометричних даних в діяльності національної поліції національні та міжнародні стандарти. Юридичний вісник 2021. № 6. С. 161 URL: <http://yuv.onua.edu.ua/index.php/yuv/article/view/2278/2552>

² Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2016/679 від 27 квітня 2016 року про захист фізичних осіб у зв'язку з опрацюванням персональних даних і про вільний рух таких даних, та про скасування Директиви 95/46/ЄС (Загальний регламент про захист даних). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX:32016R0679>.

³ Convention 108: Convention for the protection of individuals with regard to the processing of personal data. Decision of the Committee of Ministers – 128th session of the Committee of Ministers, Elsinore, 18 May 2018. Council of Europe, June 2018. URL: https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/plmrep/COMMITTEES/LIBE/DV/2018/09-10/Convention_108_EN.pdf

⁴ Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2016/679 від 27 квітня 2016 року про захист фізичних осіб у зв'язку з опрацюванням персональних даних і про вільний рух таких даних, та про скасування Директиви 95/46/ЄС (Загальний регламент про захист даних). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX:32016R0679>.

Слід підкреслити, що процедури автоматизованої обробки біометричних даних є невід'ємною складовою безпеки документів, громадян ЄС та інфраструктури, необхідної для їх оформлення.

У зв'язку з цим 13 грудня 2004 року Радою Європейського Союзу прийнято Регламент № 2252/2004 про стандарти для засобів захисту та біометричних даних у паспортах та проїзних документах, виданих державами-членами ЄС (далі – Регламент ЄС № 2252/2004). Цей Регламент застосовується до паспортів і проїзних документів, виданих державами-членами ЄС. Він не застосовується до посвідчень особи, виданих державами-членами ЄС своїм громадянам, або до тимчасових паспортів і проїзних документів, термін дії яких становить 12 місяців або менше.

Згідно з частиною другою статті 1 Регламенту ЄС № 2252/2004, паспорти та проїзні документи повинні містити носій, який містить зображення обличчя. Держави-члени ЄС також включають відбитки пальців у сумісні формати. Дані повинні бути захищені, а носій даних повинен мати достатню ємність і здатність гарантувати цілісність, автентичність і конфіденційність даних⁵.

Закріплюючи загальнообов'язкові для всіх держав-членів ЄС вимоги до процедур обробки персональних, зокрема, біометричних даних, Загальний регламент про захист даних, водночас, у частині 2 статті 6 закріпив правило, згідно з яким, держави-члени ЄС можуть мати або вводити уточнені положення для застосування норм цього Регламенту щодо опрацювання з метою дотримання контролерами покладених на них зобов'язань у відповідній сфері регулювання, визначивши більш чітко спеціальні вимоги опрацювання та інші засоби для забезпечення законного та правомірного опрацювання, в тому числі, для інших спеціальних ситуацій. Однією з цих сфер є діяльність із оформлення та видачі державами-членами ЄС внутрішніх біометричних документів, які посвідчують особу. При цьому, відповідно до статті 87 Загального регламенту про захист даних, національний ідентифікаційний номер або будь-який інший ідентифікатор загального застосування використовують лише за відповідних гарантій для прав і свобод суб'єкта даних відповідно до цього Регламенту⁶.

Згідно з пунктом 4 преамбули до Регламенту ЄС № 2252/2004, визначення компетентних державних органів, уповноважених на збирання і обробку біометричних даних, процедур такої обробки є прерогативою національного законодавства держав-членів ЄС за умови додержання актів законодавства ЄС та міжнародних договорів, чинних у відповідній сфері правового регулювання.

Таким чином, нині в ЄС сформувався чіткий підхід до розмежування предмета регулювання національного законодавства держав-членів ЄС та права ЄС щодо видів, процедур обробки та захисту біометричних даних, які використовуються у внутрішніх документах громадян ЄС.

⁵ Регламент № 2252/2004 про стандарти для засобів захисту та біометричних даних у паспортах та проїзних документах, виданих державами-членами ЄС. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:32004R2252>

⁶ Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2016/679 від 27 квітня 2016 року про захист фізичних осіб у зв'язку з опрацюванням персональних даних і про вільний рух таких даних, та про скасування Директиви 95/46/ЄС (Загальний регламент про захист даних). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX:32016R0679>.

З метою виявлення особливостей обробки біометричних даних у документах громадян ЄС, нами проаналізовано законодавство окремих держав-членів ЄС, зокрема: Республіки Польща, Литовської Республіки, Італії, Королівства Швеції, Чеської Республіки, які застосовують, як спільні, так, і відмінні підходи до врегулювання відповідних суспільних відносин.

Водночас, предметом дослідження не охоплюються питання правового регулювання обробки біометричних даних при використанні Шенгенської візової інформаційної системи ЄС, оформлення і видача біометричних документів громадянам держав, які не є членами ЄС.

Предметом цього дослідження не охоплюються законодавчі засади використання біометричних даних у документах про особу, які видаються відповідно до законодавства України, оскільки це виходить за межі поставлених суб'єктом звернення завдань.

Основна частина.

Республіка Польща (далі – Польща). Основними законодавчими актами, якими регулюються процедури збирання біометричних даних при оформленні внутрішніх документів, які посвідчують особу є:

- Закон про посвідчення особи від 6 серпня 2010 р.⁷ ;
- Розпорядження Міністра внутрішніх справ та адміністрації від 5 жовтня 2021 року про зразок ID-картки, її видачу та отримання, а також втрату, пошкодження, анулювання та повернення⁸ ;
- Розпорядження Міністра внутрішніх справ та адміністрації від 26 лютого 2019 р. про електронний шар ID-картки (Закон. вісник 2022 р., поз. 1431)⁹.

Що стосується видів документів, які посвідчують особу, до яких вносяться біометричні дані, то законодавство Польщі відносить до таких документів: паспорт, eID - картку та посвідчення особи. Посвідчення особи видаються уповноваженими органами місцевого самоврядування. Паспорти та тимчасові паспорти на території Польщі видають воєводи, а за кордоном – консули Республіки Польща.

Внутрішні документи фізичної особи зазвичай містять такі біометричні дані: цифрова фотографія особи, підпис, відбитки пальців (при досягненні особою 12-ти річного віку). Фізичні особи можуть вносити обмеження на обробку своїх персональних даних у випадках, коли це базується на їхніх релігійних або філософських переконаннях.

Королівство Швеція (далі – Швеція). Основними законодавчими актами, якими регулюються процедури збирання біометричних даних при оформленні внутрішніх документів, що посвідчують особу в Швеції є: Кодекс свободи,

⁷ Ustawa z dnia 6 sierpnia 2010 r. o dowodach osobistych (Dz.U. z 2022 r. poz. 671) URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20220000671>

⁸ Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 5 października 2021 r. w sprawie wzoru dowodu osobistego, jego wydawania i odbioru oraz utraty, uszkodzenia, unieważnienia i zwrotu (Dz.U. z 2021 r. poz. 1865) URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20210001865>

⁹ Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 26 lutego 2019 r. w sprawie warstwy elektronicznej dowodu osobistego (Dz.U. z 2022 r. poz. 1431) URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20190000400>

рівності та недискримінації (Diskrimineringslagen)¹⁰, Закон про паспорти (Passlag)¹¹.

Закон про паспорти презюмує, що процедура видачі паспортів належить такому суб'єкту владних повноважень, як шведський поліцейський орган, на який також покладаються обов'язки стежити за дотриманням правил цього Закону.

Кодекс свободи, рівності та недискримінації встановлює правила щодо збору, зберігання і обробки біометричних даних, які забезпечують конфіденційність і безпеку таких даних.

Документами, що посвідчують особу у Швеції та включають в себе біометричні дані є національний біометричний паспорт або національна картка (Nationellt ID-kort). Обидва документи мають спеціальний чип, в якому містяться біометричні дані громадянина, що включають в себе відбитки пальців та фотографію особи. Біометричний паспорт є офіційним документом і використовується для міжнародних поїздок громадян Швеції. Національна картка ідентифікує громадян у внутрішніх справах, таких як, наприклад, отримання публічних послуг, процедура голосування, підтвердження особи при взаємодії із суб'єктами владних повноважень.

Відповідно до § 6, другого абзацу Закону про паспорти, відбитки пальців та цифрова фотографія особи є біометричними даними та повинні бути збережені на носії інформації в паспорті. Документи, що посвідчують особу, містять такі біометричні дані, як відбитки пальців (два відбитки з обох рук, що дозволяють проводити порівняльну перевірку, у випадку досягнення особою 12-ти річного віку), які розміщуються у внутрішніх чіпах паспорту; цифрову фотографію особи, яка розміщена на основній сторінці документу та підпис особи, який дозволяє провести порівняння із підписом, зробленим особою за необхідності.

Відповідно до положень Закону про паспорти, відбитки пальців та фотографія особи повинні бути негайно знищені після видачі паспорта або відкликання чи відмови у видачі паспорта.

Що стосується відмови особи від обробки її біометричних даних, то відповідно до Закону про паспорти, уряд або призначений урядом орган може видати постанову про звільнення від обов'язку здавати відбитки пальців лише у випадку, коли такими особами є діти віком до дванадцяти років та особи, які з фізичних причин постійно не можуть здати відбитки пальців.

Італійська Республіка (далі – Італія). Основними законодавчими актами, якими регулюються процедури збирання біометричних даних при оформленні внутрішніх документів, що посвідчують особу в Італії є: Конституція Італії¹², якою регламентовані загальні принципи та гарантії щодо захисту приватного життя та особистої інформації громадян Італії; Декрет про

¹⁰ Diskrimineringslagen , URL: <https://www.do.se/diskriminering/lagar-om-diskriminering/diskrimineringslagen>

¹¹ Passlag. URL: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/passlag-1978302_sfs-1978-302/

¹² Constitution of Italy, URL: <https://www.refworld.org/docid/3ae6b59cc.html>

забезпечення приватності і безпеку біометричних даних в паспортах та документах, які ідентифікують особу в Італії¹³.

В Італії документами, що посвідчують особу та включають в себе біометричні дані є паспорт та італійське електронне посвідчення фізичної особи (carta di identità elettronica, CIE).

Паспорт громадянина Італії видається міністром закордонних справ, через уповноважені установи (Questure – провінційні офіси державної поліції та консульства/посольства Італії за кордоном). На початку 2021 року Італія впровадила нову версію національної особистої карти (CIE), яка має біометричні дані. Нова карта містить електронний чип, який зберігає два відбитки пальців (лише якщо заявнику виповнилося 12 років), цифрову версію фото особи та цифровий підпис власника.

Що стосується CIE, то воно призначено як для цифрової, так і для фізичної ідентифікації особи.

Біометрична інформація друкується на картці ID-1 і зберігається в безконтактному чіпі.

Як і європейські біометричні паспорти, CIE має вбудований електронний чип і зберігає в собі біометричні елементи.

Що стосується відмови особи від обробки її біометричних даних в Італії, то звільняються від здачі відбитків пальців діти віком до 12 років та особи, які мають медичний стан, засвідчений у встановленому законом порядку, який робить їх остаточно нездатними до подорожей.

Литовська Республіка (далі – Литва). Один з основних законодавчих актів, яким регулюються процедури збирання біометричних даних при оформленні внутрішніх документів, які посвідчують особу в Литві – це Закон Литовської Республіки «Про паспорт громадянина Литовської Республіки» (визначає вимоги щодо оформлення паспортів та встановлює вимоги до вмісту біометричних даних, які містяться у паспорті)¹⁴, який встановлює правила стосовно обробки персональних даних, включаючи біометричні дані та вимоги до збереження та захисту даних.

У Литві, як і в багатьох інших державах-членах ЄС, для посвідчення особи та внесення біометричних даних використовуються паспорт та карта особи (ID-карта). З 20 травня 2019 року Центр персоналізації документів, що засвідчує особу, при Міністерстві внутрішніх справ Литовської Республіки розпочав видачу оновлених паспортів Литовської Республіки.

Для посвідчення особи громадянина в Литві використовують такі документи: паспорт Республіки Литва (містить біометричні дані у вигляді цифрової фотографії особи та відбитків 2 пальців; біометрична ID-картка (містить також цифрове зображення та відбитки 2 пальців).

¹³ Decree No. 17: "Application of the EU regulation on biometric data for personal identification and security of passports and identity documents", URL:

¹⁴ The Personal Data Protection Law, URL:

Що стосується відмови особи від обробки її біометричних даних, то відповідно до статті 11 Закону про ID картку та паспорт¹⁵, видача біометричних паспортів та карт особи є обов'язковою, але особа може відмовитися від обов'язкового збору своїх біометричних даних, якщо вона обґрунтовує свою відмову з моральних або релігійних причин. У такому випадку, замість біометричних даних, можуть бути використані інші ідентифікаційні дані, що не включають біометричну інформацію (наприклад, стандартні фотографії без вимог до відбитків пальців). Процедура і можливість відмови від збору біометричних даних можуть бути врегульовані додатковими правилами і документами, що встановлюються компетентними органами Литви.

Чеська Республіка (далі – Чехія). Основним законодавчим актом, яким регулюються процедури збирання біометричних даних при оформленні внутрішніх документів, які посвідчують особу в Чехії, є Закон про біометричні дані (Zákon o biometrických datech)¹⁶. Зазначений Закон встановлює вимоги щодо збору, зберігання та використання біометричних даних у контексті оформлення внутрішніх документів. Зазначений Закон впроваджує положення ЄС про використання біометричних даних при оформленні внутрішніх документів.

У Чехії, як і в багатьох інших державах-членах ЄС, для посвідчення особи та внесення біометричних даних використовують паспорти та національні ID-картки. Чеський біометричний паспорт має спеціальний чип, на якому зберігаються біометричні дані особи. Вони включають в себе цифрову фотографію та відбитки пальців. Зокрема, національна ID-картка також містить аналогічні види біометричних даних. Ці документи є офіційними документами, визнаними Урядом Чехії, які посвідчують особу та містять біометричні дані. Вони використовуються для різних цілей, таких як перетин кордону, оформлення документів, ідентифікація особи тощо.

Що стосується внесення біометричних даних до внутрішніх документів особи, то, зазвичай, це стосується паспортів та карток постійного проживання. Біометричні дані включають в себе цифрову фотографію особи, відбитки пальців, у деяких випадках риси очей (але це не є загальною практикою в Чехії).

Аналогічно до інших держав-членів ЄС, застосовується Загальний регламент про захист даних¹⁷, який надає права фізичним особам щодо обробки їхніх персональних даних. Згідно з цим Регламентом, фізичні особи можуть вносити обмеження на обробку своїх персональних даних у випадках, коли це базується на їхніх релігійних або філософських переконаннях.

Згідно із законодавством Чехії, існує можливість відмовитися від обробки біометричних даних при оформленні внутрішніх документів, якщо громадяни можуть довести, що це суперечить їхнім релігійним або іншим переконанням. Однак, така відмова може мати наслідки у вигляді відмови в оформленні внутрішнього документу або затримки процесу його отримання.

¹⁵ Identity card and passport law, URL: <https://eseimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/b21ef8e082b011e98a8298567570d639>

¹⁶ Zákon o biometrických datech, URL: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-197>

¹⁷ General Data Protection Regulation, GDPR, URL: <https://gdpr-info.eu/>

Судова практика Європейського Суду з прав людини. Європейський Суд з прав людини (далі – ЄСПЛ) у своїй практиці сформував підхід, відповідно до якого оцінка правомірності обробки біометричних даних у контексті забезпечення права на невтручання у приватне і сімейне життя здійснюється на основі загальних і спеціальних критеріїв. Перша група критеріїв має універсальний характер і розкриває підстави, принципи і умови обробки біометричних даних. Спеціальні критерії відображають оцінку правомірності мети, процедур обробки біометричних даних для визначених національним законодавством цілей, наприклад, для оформлення і видачі внутрішніх документів громадян ЄС.

Так, наприклад, ЄСПЛ у рішенні від 04.12.2008 року зазначив, що зберігання і зразків клітин, і профілів ДНК свідчить про втручання держави в здійснення права заявників на повагу до їхнього приватного життя, за змістом положень § 1 статті 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Однією з підстав для винесення ЄСПЛ вказаного рішення стало те, що закон не визначав умов та порядку зберігання відбитків пальців та зразків ДНК, не надавав гарантій, які виключають їхнє нецільове використання, а також не передбачав можливості брати до уваги індивідуальні обставини конкретної справи¹⁸. Відтак, у цій справі ЄСПЛ встановив порушення позитивних зобов'язань держави за статтею 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, а також вказав на порушення балансу між приватними інтересами заявника та публічними інтересами держави-відповідача.

В іншому рішенні від 13.02.2020 року у справі «Gaughran v. the United Kingdom», ЄСПЛ зазначив, що невибірковий характер повноважень щодо зберігання профілю ДНК, відбитків пальців і фотографії заявника, без посилання на серйозність злочину або необхідність безстрокового зберігання, порушує справедливий баланс між державними та приватними інтересами. Фактично ЄСПЛ визнав, що орган, який здійснював збір даних, повинен виконувати свої обов'язки у спосіб, сумісний із правами та свободами інших осіб. У результаті ЄСПЛ вирішив, що держава порушила допустиму межу свободи в цьому питанні, наслідком чого стало непропорційне втручання в право заявника на повагу до приватного життя, що не може вважатися необхідним у демократичному суспільстві¹⁹.

Узагальнення цих та низки інших рішень ЄСПЛ, пов'язаних із порушеною проблематикою, дозволяє виокремити основні критерії оцінки правомірності обробки біометричних даних при оформленні внутрішніх документів громадян держав-членів ЄС. Така обробка повинна бути необхідною у демократичному суспільстві, переслідувати легітимну мету, визначену у нормах національного законодавства, забезпечувати пропорційне втручання у приватне і сімейне життя порівняно з переслідуюваним суспільним інтересом, бути обмеженою у часі, а

¹⁸ Михайлова В. Безстрокове зберігання в поліцейській базі біометричних даних неприпустиме – ЄСПЛ. Газета «Закон і бізнес». (22 – 28.02.2020). URL: https://zib.com.ua/ua/141566-bezstrokovye_zberigannya_v_policeyskiy_bazi_biometrichnih_dan.html

¹⁹ Рішення Європейського Суду з прав людини у справі «Gaughran v. the United Kingdom». URL: <https://www.echr.com.ua/bezstrokovye-zberigannya-pravoohoroncyami-biometrichnix-danix-nepripustime/>

також узгоджуватися зі змістом повноважень органу поліції виходячи з матеріалів конкретної справи.

Висновки.

За результатами опрацювання законодавства ЄС та держав-членів ЄС з питань застосування біометричних даних при оформленні внутрішніх документів, які посвідчують особу необхідно констатувати наступне.

1. Правове регулювання суспільних відносин у відповідній сфері розвивається шляхом визначення видів біометричних даних, які використовуються у паспортних документах, загальних процедур їх збирання та гарантій захисту прав суб'єктів біометричних даних у положеннях загальних актів ЄС, зокрема, Регламенту 2252\52-2004 та Загального Регламенту про захист даних. Значний вплив на практику правового регулювання суспільних відносин щодо обробки біометричних даних мають окремі акти Ради Європи. Йдеться, зокрема, про Конвенцію № 108 та її Модернізовану редакцію (Конвенцію108+) та Конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод.

При цьому, визначення органів, уповноважених на оформлення і видачу біометричних документів, спеціальних процедур обробки біометричних даних для цілей виготовлення відповідних документів є прерогативою внутрішнього законодавства держав-членів ЄС за умови виконання загальних гарантій прав людини у відповідній сфері.

2. За загальним правилом, до біометричних документів вносяться відцифроване зображення обличчя особи, відбитки двох пальців та зразок особистого підпису. До документів, які посвідчують особу та мають біометричні елементи в державах-членах ЄС традиційно належать: національний паспорт громадянина, паспорт громадянина держави-члена ЄС для виїзду закордон (в межах Шенгенської зони не застосовується), IT-карта громадянина, внутрішній ідентифікаційний документ, який використовується як проїзний документ, документ, який посвідчує особу у відносинах із суб'єктами владних повноважень, участі у формах самоорганізації населення, але не заміняє внутрішнього паспорта.

3. Як показав аналіз законодавства Європейського Союзу, використання біометричних даних у документах, які посвідчують особу, зумовлений потребами однозначної ідентифікації особи у відносинах із суб'єктами владних повноважень, удосконаленням процедур контролю при перетині кордонів із державами, які не входять до Європейського Союзу, а також необхідністю удосконалення функціонування Шенгенської візової інформаційно-телекомунікаційної системи ЄС.

4. Виявлено, що окремі держави-члени Європейського Союзу допускають відмову від внесення біометричних даних до документів, що посвідчують особу у зв'язку з релігійними переконаннями, але за умови використання або присвоєння іншого цифрового ідентифікатора.

5. Для визначення правомірності обробки біометричних даних стосовно цілей оформлення внутрішніх документів, які посвідчують особу, ЄСПЛ використовує такі критерії, як: легітимність мети, законність використання та пропорційність наборів біометричних даних цілям їх обробки, наявність у

державних органів достатньої компетенції на вчинення дій із відповідними категоріями персональних даних.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

** Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*